

1. poglavlje

MALTA

1552.

Tog jutra kad su stigli trgovci robljem, deca su tragala za blagom. Zaokupljena tim poslom, ona nisu primetila jarbol gusarske galiije sakrivene u senci visokih stena koje su okruživale zaton u kome se brod usidrio tokom noći.

Ona nisu videla mrtvog stražara Bartolomeja kako visi okrenut naglavce na osmatračkoj kuli, s duboko prerezanim grkljanom, kao da je zaspao, s posekotinom od jednog do drugog uva. Njegova krv se već osušila na platformi s koje je trebalo da dâ znak za uzbunu, na platformi s koje su njegove ubice ukrale nekoliko dasaka. Deca nisu videla Bartolomeja zato što su se krila od tog starijeg momka koji je živeo u njihovoj ulici. Držala su se dubokih jaruga ili čučala iza niskih kamenih zidova koji razdvajaju polja tako suva i pusta da se čak ni vrane nisu trudile da po njima čeprkaju za hranom. Deca su znala da Bartolomej ne može da ih opazi i pokvari njihove planove sve dok su iza tih zidova. On bi to uradio iz čiste pakosti. Bartolomej je bio pravi podlac.

Ona nisu mogla ni da vide ni da čuju kolonu robova s galiije koja je vijugala gudurom na sto koraka ka istoku, ljude koji su u tišini teglili vodu pod budnim okom svojih čuvara, a nisu mogla ni da nanjuše galiiju zato što im je maestral koji je pirio sa severozapada duvao u leđa. Kad su vetrovi povoljni, miris, tj. smrad galiije prethodi njenom pojavljivanju i nepogrešiv je vesnik opasnosti. Da su ga nanjušila, deca bi prepoznala miris zle kobi. Bilo bi vremena za strah, vremena za bekstvo.

Međutim, tog jutra nisu ništa osetila, a i bila su vođena Marijinim snovima.

„Otac će nas išibati”, rekao je Niko značajno. Teško je disao boreći se da drži korak sa sestrom koja ga je vodila prema južnoj obali Malte. Kamena ploča preko koje su trčali pekla je jer je sunce uprkos tome što je bilo rano već pržilo. „Trebalo je da očistimo septičku jamu.”

„On nikad neće saznati”, uzvratila je Marija. Bila je bosonoga i kretala se po stenju poput žive. Imala je trinaest godina, ali je bila mala za svoj uzrast – atletske građe, ali mršava – figura je još nije razotkrivala kao devojčicu. Odeća joj je bila pocepana na pojedinim mestima, a za pojasom je imala nož. Kosa joj je bila kratka i raščupana, kao u dečaka. Lice joj je bilo prljavo, koža preplanula od sunca, a zelene oči su zračile odlučnošću i avanturizmom. „On je danas zauzet. Traži *kapumastrua* zbog posla u vezi sa izgradnjom nove tvrđave za vitezove. Uzgred, ne odustajem dok ga ne pronađemo. Ako više voliš da vadiš govna nego da kopaš za blagom, izvoli. Baš me briga.”

To bi bila dva duga dana u septičkoj jami ispod njihove kuće, provedena u mučnom izvlačenju kofa punih ljudskog i životinjskog izmeta kojim bi se đubrilo kamenjem prošarano polje izvan sela gde je njihova porodica pokušavala da uzgaja povrće. Oni su tu jamu praznili dvaput godišnje, kad bi se muve u kuhinji namnožile. Ako se izuzmu muve, Marija u tome nije videla smisao. Ništa nije rodilo na tom polju već dve godine. Širom cele Malte bilo je tako. Kiše nije bilo, a nije bilo ni žita sa Sicilije. Njena rođena sestra i brat, bebe blizanci, umrli su od gladi, kao i polovina novorođenčadi u selu Birguu te godine. „Ništa ne uspeva na Malti sem stenja i bede”, često je govorila njena majka. „Ništa, sem govana. Kad bi postojala pijaca za njih, bili bismo nezamislivo bogati.” To je verovatno bilo jedino u čemu se Marija slagala s majkom. Gnojenje polja nije imalo svrhe. To je bio samo jedan od gadnih poslova koje im je nametnuo otac. Bilo je pametnije biti napolju i činiti nešto važno.

„Možemo da tragamo u beskonačnost i nećemo ga pronaći”, mrzovoljno je primetio Niko.

„Danas ćemo ga pronaći. Ali ako želiš, možeš da se vratiš.” Naravno, on se nikad ne bi vratio. On je obožavao sestru koja je za njega predstavljala sunce, izvor života. Štitila ga je od očevog besa i majčinih stanja beznađa, kao i od svih nevolja neprijateljskog sveta. Ona nije bila poput drugih devojčica njenog uzrasta, nimalo. Većina njih je svoje lice prekrivala *barnužom* i boravila u kući. „Žena bi u javnosti trebalo da se pojavi samo dvaput”, govorila je Marijina majka, „na dan svog venčanja i sahrane.” Marija je nikad nije

poslušala. Ona je bila muškobanja vrele krvi i zaklela se da se nikad neće kriti iza *barnuže*. Druge devojčice su je izbegavale, kao i ona njih. To je Niku odgovaralo jer je tako imao druga za skitnju, nekog ko je sve znao i pričao priče, pentrao se uz stene i tragaio za blagom. Ako bi ona to tražila od njega, on bi pošao za njom i niz litice, iako je takva privrženost često podrazumevala nevolje s njihovim ocem.

„Ja samo ne želim biti išiban.”

„Postoje i gore stvari.”

„Kao šta?” Niko je mogao da oseti kožu očevog kaiša na svom turu. Od toga nije bilo gore stvari.

„Na primer, da celog života izvlačiš govna ili da dozvoliš da neko drugi pronađe blago. Evo nas”, rekla je.

Stigli su do svog skrovitog mesta, gomile ruševina koje su se nalazile na platou s prekrasnim pogledom na more. Na tom mestu nikad nikog nisu sreli. Prašina koju su naneli vetrovi tokom vekova prekrila je većinu ruševine, ali preostali veliki kameni megaliti ukazivali su na postojanje hrama koji je izgradio neki drevan i zaboravljen narod. Nekoliko kamenih stubova još je stremilo ka nebu, dok su ostali ležali oboreni u neredu. Tamo je bilo podzemnih prostorija i bezbroj mesta za skrivanje. Oni su istražili veliki deo puzeći kroz otvore i kopajući ispod tankih kamenih ploča. Ponekad bi otkrili nove prolaze i prostorije tako što bi jednostavno pomerili kamene krhotine i malo kopali.

Marija je bila sigurna da se negde u tom lavirintu – pažljivo pohranjeno u nekoj kutiji, loncu ili iza kamene ploče – krilo blago. Jevreji su pola veka ranije bili proterani iz Španije i njenih područja, uključujući Maltu. Mnogi su verovali da su Jevreji u vreme tih progona zakopavali svoja neizmerna bogatstva s namerom da se kasnije vrate po njih. Iako je do tada nailazila samo na morske školjke i stare kosti, Marija se nadala da će pronaći blago. Ali, i da se nije nadala, ona bi došla. Ona je volela te ruševine. Bilo je neke čistote u njima, počev od njihovog mirisa, divnog pogleda na more, pa do jasnih naznaka o njihovoj slavnoj prošlosti. Osećala je prisustvo i duh ljudi koji su podigli te građevine, ljudi koji su imali dovoljno novca i hrane, koji su nosili odeću lepšu čak od odeće vitezova sv. Jovana koji su se šepurili poput paunova po ulicama Birgua. Ti ljudi su živeli lepo, igrali se, smejali i bogato se gostili prilikom proslava. Ona je o svemu tome pričala Niku dok bi kopali u podnožju stubova i okretali kamenje.

„Ako su bili tako veliki”, rekao je Niko kopajući po krhotinama kamenja, „zašto su onda napustili sve ovo?”

„Otišli su u Franzu. Tamo je zelenije. Svi su bogati.”

„U redu, ali ko kaže da su ovde ostavili svoje blago?”

„*Ja* to kažem. To mi je rekao dr Kalus. On takođe provodi sve svoje vreme u potrazi za njim. Neki Jevreji su ga ostavili pre hiljadu godina, kad ih je kralj naterao da odu.”

„Jevreji ga ne bi ostavili. Majka kaže da bi oni pre ostavili svoju decu nego pare.”

„Pa, *to* stoji”, ozlovoljila se Marija, „ali radi se o srebru i zlatu. Oni nisu mogli sve da ponesu i ja ću to pronaći. Sakriću ga sve dok dovoljno ne porastem, a zatim ću kupiti zamak u Franzi.” Ona je na molu čula razgovor o Francuskoj, o njenim planinama i zelenim poljima obrnike. To je zvučalo divno: ona bi kupila zamak i naterala robove da na njenim poljima uzgajaju obrniku.

„Šta je to obrnika”, upitao je Niko.

„Ne znam tačno, ali imaću puno toga, kao i sluge. Sva moja odeća biće ispredena od svile, a kašike iskovane od srebra. Ti ćeš moći da živiš sa mnom, ako to budeš želeo.”

„Devojke ne mogu da imaju zamkove.”

Ona je na to zafrktala. „Kraljice mogu. *Ja* ću imati. Videćeš.”

Kopali su neko vreme ne otkrivši ništa do samo još zemlje i kamenja, pa je ona bila gotovo spremna da predloži da skoknu do pećina kojima su bile prošarane litice iznad mora. Neke su bile zauzete, ali ne sve. Bila je ubeđena da su Jevreji imali mnogo pametno odabranih mesta za skrivanje i pećine su u tom smislu izgledale vrlo pogodnim. Kopala je vrškom noža kad je nešto zazvečalo. Prstima je razgrnula zemlju i pronašla mali predmet. Bio je ovalnog oblika, načet starošću i rdom.

„Pogledaj”, podigla ga je uvis.

„Šta je to?”

„*Munita!* Novčić!”

„Meni izgleda kao kamenčić.”

„Tvoja glava je kamen! Star je, budalo, ali je ipak blago.” Zagrebla ga je nožem. Na svetlosti sunca mogla je da primeti mutno svetlucanje korodirano metala. „Evo, pogledaj. Zar ne vidiš? Ljudska glava. Sa šlemom.”

Niko nije video, ali je za svaki slučaj širom otvorio oči.

„Možeš da ga zadržiš”, rekla je velikodušno dok mu ga je dodavala. „Ovde ima još toga. Šta sam ti rekla? Sada ga stavi u džep. Šta god radio, ne pokazuj ga odraslima. Oni će ti ga jednostavno oduzeti.”

„*Graci*”, izustio je Niko gotovo ne verujući svojoj sreći. Spustio je novčić u džep i sa obnovljenim žarom počeo grozničavo da radi iza nje. Kopali su više od jednog sata. Znoj ih je oblivao i mešao se s gustom prašinom na njihovim čelima dok su, nošeni snovima, kopali stenjući i dahćući. Ona je iskopala jednu zdelu, dobro sačuvanu, ali polomljenu na dva dela. Ispod nje su našli zakopanu savršeno belu butnu kost. „Vidiš? To je jevrejska kost”, rekla je Marija sa sigurnošću. „Znak. Oni ga uvek ostavljaju u blizini blaga. Primićemo se.”

Niko je tiho zviznuo. Nastavili su revnosnije da kopaju.

Marija je iznenada stala. Zasukala je rukav za trenutak. „Šta je to bilo”, prošaputala je.

„Šta?”

Podigla je glavu osluškujući pažljivo. Plavi drozd je skakutao među kamenjem u potrazi za insektima. Sićušni gušter se pripio uz kamen. Neprestano je pirkao suv i vruć vetar. „Učinilo mi se da čujem glasove.”

Trenutak kasnije odmahнула je glavom. „Nije važno, lažna uzbuna.” Čulo se tiho škripanje alžirske galije dok je usidrena poigravala na blagim talasima. More je nežno zapljuskivalo njene bokove. Vojnici su stajali u pripravnosti sa svojim arkebuzama na najvišoj palubi krme, nervozno iščekujući povratak robova koji su otišli da donesu vodu iz jednog izvora na kopnu. Brod u zatonu bio je postavljen u položaj s pramcem prema otvorenom moru, spreman za brz odlazak.

Galija je bila morski lovac, brza i tanka, istog tipa kao i one koje su prevozile rimske legije i kartaginske trgovce. Dugačka i glatka, ona je bila sagrađena za lepo vreme, plitkog gaza tako da je mogla vrebati u rekama i lagunama i ustremljivati se na bogate brodske pošiljke. Iako je o njen jarbol bilo obešeno latinsko jedro u vidu gušćijeg krila, nju je morem najčešće terala snaga robova, a ne vetar. Ona je pre svega bila galija. Po tri čoveka su sedela gola, okovana za svaku od dvadeset četiri klupe nanizane duž obe strane broda i vukla svoje veslo. Za dugih meseci tokom plovne sezone oni nikad nisu napuštali svoja mesta. Jeli su, spavali i vršili nuždu tamo gde su sedeli – po lepom vremenu i tokom nepogoda.

Reis Ali-aga, zapovednik tog alžirskog broda, ne bi došao sam na Maltu da ga nužda nije naterala. To ostrvo je bilo dom vitezova sv. Jovana, nevernika čija je baza bila na desetak kilometara odatle, u Birguu.

Došao je da izvrši brze popravke i uzme hitno potrebnu vodu. On je umalo postao žrtva sopstvenog uspeha. Odvažan, iznenadni napad na obalu Sicilije doneo mu je sto trideset robova. Dok je plovio ka Alžiru, naišao je na nezaštićen francuski trgovački brod. Osvojio ga je bez ispaljenog taneta, vezao posadu u potpalublju i prebacivao bale svile i kutije sa začinima, sve dok galija nije opasno utonula pod takvim opterećenjem. Kad je morao da prekine pretovar robe, pustio je trgovački brod da otpluta, a on je požurio kući.

Ali-aga bi s lakoćom uspeo u svemu tome, ali ga je sprečila neočekivana letnja oluja. Plitak gaz galije bio je predviđen za brzu vožnju, a ne za borbu s pobesnelim morem. Talasi su se poigravali s brodom kao sa orahovom ljuškom. Mali top portugalske proizvodnje uzet s francuskog broda oslobodio se teških drvenih greda za koje je bio vezan. Izvrnuo se i zakotrljao po palubi meljući burad s vodom kao trulo drvo, a zatim klizeći dalje pokidao drvo i nogu krmanoša. Konačno je probio drvenu ogradu i izvrnut dospao u potpalublje.

Samo je milostiva Alahova ruka usmerila top na grupu robova, a ne na magacin. Nesrećnici su se nabili u gomilu u strahu od oluje. Njihova tela su ublažila udarac topa i tako sačuvala magacin, ali je on svojim čeonim delom probio dasku u visini brodske gaza koji je zbog velikog opterećenja bio dublji nego obično. More je prodiralo sa svakim talasom. Brod se nalazio u opasnosti da potone.

Ali-agin odgovor na to je bio brz i samo ih je to sačuvalo od potapanja. Sedamdeset zarobljenika je bačeno u more da se lađa olakša. On je pri tom procenio da je njihova težina bila veća od svilenih bala, a vrednost manja od začina. Većinu su činila deca, čuvana u potpalublju ispod krme, pregradom odvojena od roditelja. Ali-aga je uvek razdvajao svoje zarobljenike jer je nalazio da su mnogo poslušniji. Više je voleo da baca u more odrasle jer su deca imala veću tržišnu vrednost, ali je brodskoj krmi bilo potrebno olakšanje i nije bilo vremena za vaganje ni tela ni tereta. Dečija vriska se izgubila u huku snažnog vetra. Zviždaljka komandira palube je zapištala, a nadglednikov bič je neprestano praskao jer su se svi ukrcani borili da lađu sačuvaju od potapanja. I vojnici i robovi, bez razlike, mahnito su izbacivali vodu ne bi li pobedili more koje je nadiralo u utrobu broda. Tom prilikom je pola ljudi patilo od

morske bolesti, te se pri radu njihova povračka mešala s morskom vodom koja im je vrtložila oko kolena na dnu broda.

A onda, gotovo iznenadno kao što je počeo, siloviti vetar je posustao i more se smirilo.

Ali-aga je osmotrio štetu. Jarbol je izdržao, ali je nedostajao poklopac na palubi koji je bio slabo pričvršćen. Bile su izgubljene gotovo sve zalihe hrane i mnogo vode. Tri stotine duša koje su se nalazile na brodu mogle su da izdrže bez hrane nekoliko dana, *inšalah*, ali ne i bez vode. Uzgred, morao je da popravi korito broda. Najbliže pristanište je bila Malta. Ali-aga je nerado zaplovio prema tom ostrvu. Uprkos blizini viteške baze, pretpostavio je da će oni više biti zaokupljeni poterom za njegovim velikim ujakom, čuvenim piratom Dragutom-reisom. Nekoliko dana ranije Dragut se domogao bogatstva viteške galije *katerineta* koja je plovila iz Marseja sa *skudima* za izgradnju novih viteških utvrđenja u Birguu. Ne obazirući se ni na oluje ni na lepo vreme, poniženi vitezovi su se poput ljutih stršljenova sjurili u poteru za tim piratom.

Ali-aga još nije bio u opasnosti. Njegovi tesari su izvršili male opravke koristeći dasku sa osmatračnice koja se nalazila iznad južne obale. Mistrijom su nagurali smolu oko zakrpe da bi je učinili nepropusnom, a zatim premazali deo korita da bi brod doveli u ranije borbena stanja. Ostalo je samo da se sačekaju nove zalihe vode. Galijoti su sedeli kod svojih vesala i čvarili se na usijanom suncu koje se pomolilo iznad stena zaštitnički nadvijenih nad zatonom.

Stražari su stajali na mostu poviše potpalublja pazeći da nikakav zvuk ne naruši tišinu sve dok brod bezbedno ne napusti vitešku jazbinu. Samo što je svanulo, a dva zarobljena Sicilijanca su počela da se tuku oko hrane. No, njihovi grkljani su brzo prerezani, a tela bačena u vodu. Žena jednog od tih muškaraca je kriknula, te je i njeno beživotno telo pošlo za mužem u vodu. Drugi zarobljenici su posle toga zanemeli kao da su im grkljani presečeni. Reis Ali-aga je voleo poslušnu posadu i društvo.

Kapetan je nestrpljivo pogledao ka otvorenom moru, a zatim prema jazu. Robovima je trebalo suviše vremena za vodu. Kad bi bio otkriven ovako usidren u zatonu, brod bi se lako našao u zamci iz koje ne bi bilo izlaza. Opasnost se povećavala iz trenutka u trenutak. Stene kojima je zaton bio okružen štatile su brod od pogleda neprijatelja, ali ni Ali-aga nije mogao da vidi njih. On je poznavao od boga prokletu zemlju Maltu, opasnu koliko i nenaseljenu. U desetak navrata je iznenada napao taj arhipelag. Obično bi

pristao uz severno ostrvo Gozo, koje je uvek bilo loše branjeno, a poznavao je i Maltinu južnu stranu za koju se sada odlučio jer je bila izdvojena, slabo nastanjena i imala je malo poznat izvor sveže vode do koga se teško dolazilo. Čuvar na osmatračnici je bio prvi koji je morao da umre pre zore, a poslali su i ljudi da pobiju sve stanovnike pećina na koje naiđu. Dva stražara stajala su na isturenim položajima i osmatrala pristup s mora, ali je Ali-aga odlučio da uz litice pošalje još ljudi. Tamo su bile ruševine s kojih su mogli da primete kopnene patrolne i neprijateljske galije ako bi naišle.

Na njegovu zapovest dva pirata, naoružana kuburama i noževima, uspenrala su se uz liticu. Penjanje je bilo rizično, pa se odvijalo sporo. Kad su se konačno domogli vrha, okrenuli su se i kratko pogledali ka moru. Jedan od njih je dao znak da je sve čisto. Zatim se okrenuo i s pratiocem krenuo krupnim koracima ka unutrašnjosti kopna, prema ruševinama.

Niko ih je prvi ugledao.

On više nije tražio blago. Kamenom je tesao drugi kamen pokušavajući da napravi topovsko zrno. Dok je otirao pesak s očiju, pogledao je prema liticama i istog trenutka prebledelo. Stomak mu se zgrčio od zaprepasćenja i straha. Marija je još bila zaokupljena svojim poslom. Povukao ju je za košulju. Uočila je strah u njegovim očima i pogledala u pravcu u kome je zurio.

Jedan čovek se penjao na vrh litice. Bio je nizak i nabijen, zarastao u bradu, sa čakširama niskog struka i bez košulje. Uspravio se, a zatim se okrenuo da pomogne pratiocu. Drugi je bio koščati tamnopusi Mavar s kožnim jelekom na sebi koji mu je bio preširok jer je bio upadljivo mršav. Obojica su imala sandale. Turbani su pokazivali da su to severnoafrički pirati, trgovci robljem, noćna mora svakog Maltežanina, pošast veća nego bolesti i glad zajedno. Trgovci robljem su još od vremena Kartaginjana ostavljali pustoš na tim ostrvima, ali nikad s tako rušilačkom efikasnošću kao pirati sa afričke Varvarske obale. Godinu ranije zbio se najstrašniji od svih napada. Tada je Dragut-reis odveo gotovo sve stanovnike Gozoa. Njegovi ljudi su prošli ostrvom poput senke smrti. Drveće je bilo posečeno, bunari zatrovani, kuće spaljene, crkve uništene, stoka poklana.

Kad se dim razišao, bilo je jasno da je više od pet hiljada duša iščezlo u potpalubljinama Dragutovih lađa.

Čak i deca. Marija i Niko su slušali o tome na hiljade puta.

Pogotovo deca.

Marija nikad nije čula da su pristajali uz ovaj deo ostrva gde je živelo tako malo ljudi i gde su litice bile tako visoke.

Ali to nije bilo važno. Pirati su bili *ovde, sada*. Jedan od njih je mahnuo rukom onima dole na brodu. Njih dvojica su se uputila ka ruševinama.

„Sve je u redu”, šapnula je svom mlađem bratu glumeći zarad njega mirnoću koju nije imala. On nije imao petlju kao njegova sestra, ali i njen želudac se skupio od silnog straha. Bila je svesna da bi svakog trenutka mogla zacvileti, ali morala je biti čvrsta za oboje.

Nalazili su se u velikom dvorištu zaraslom u korov, a okruženom kamenim zidovima. Zid prema moru imao je tri otvora, dva za prozore i jedan za vrata. Ako bi uspeali da se probiju do zida ka unutrašnjosti kopna zaobilazeći čistinu, mogli bi da se sakriju iza razbacanog kamenja na tom mestu i potom iščeznu kroz unutrašnji zid u ruševine gde je bilo nebrojeno mesta za sakrivanje. Čak bi mogli da se probiju i potrče prema osmatračnici gde bi im Bartolomej pomogao. Pitala se zašto još nije dao znak za uzbunu. I on je morao da ih primeti. Ta budala je verovatno zaspala, pomislila je besno.

„Pohitaj ka tom zidu”, rekla je. „Požuri, ali nećujno. Ako smo tihi, oni nikad neće saznati da smo ovde.”

Povlačili su se natraške, povređujući šake i kolena do krvi o oštrom kamenju. Niko je krenuo unazad pravo kroz red čkalja, suviše opsednut strahom da bi bio svestan bola. Dok je puzao, mrmljao je i molio se žaleći što nije ostao kod kuće da prazni septičku jamu kao što mu je otac naredio. „*Ahfirli, Bože*”, cvileo je.

„Bog ne očekuje od tebe da žališ”, prosiktala je Marija. „On samo želi da požuriš!”

Gotovo da su se primakli toj hrpi razbacanog kamenja koja je trebalo da bude njihov prvi zaklon, kad se na otvoru s morske strane pojavila glava s turbanom. Marija je ščepala Nika za košulju i pritislula ga prema zemlji. Zamrzli su se u mestu kao sama smrt pokušavajući da se stope s tlom. Bila je užasnuta kada je primetila oblak prašine na stazi kojom su prošli, a koji je poigravao u vazduhu dvorišta osvetljen kosim sunčevim zracima. Bolji trag nisu mogli da ostave.

Pirat je osmotrio veliki četvrtast prostor. Znao je da tamo ima *nečeg*. Dao je znak pratiocu da bude tih. Zidovi su bacali tamne senke na korov i kamenje, pa nije mogao najbolje da vidi. Turban mu se neznatno pomerao dok je, piljeći, bio raspet između senke i sumnje. Izvio je vrat i glavu u jednu stranu,

osluškujući. Čuo je samo talase kako udaraju o stene u podnožju. Izvukao je nož iz pojasa i u pripravnosti ga odsutno prebacivao iz ruke u ruku. Oštrica se presijavala na suncu. Čvrsto bi stegnuo dršku, a potom bi popustio stisak, pa opet stegnuo: strpljiv, oprezan, u iščekivanju. Lovci i lovina su za duge trenutke ostali nepokretni na suprotnim stranama dvorišta, a udaljeni šum mora je bio jedini zvuk.

Marija je bila gotovo sigurna da će ih odati kucanje njenog srca. Jedna ruka joj je počivala na Nikovom laktu. On je drhtao kao preplašeni zec. Nije se usudila da ga pogleda, pa čak ni da ga ohrabri. Nije smela glavu da pomeri, pa čak ni da diše.

Turban se u svom kretanju zaustavio. Tamne oči su se zadržale na mestu gde su se oni krili. Piratove oči su se suzile. Škiljio je, kao da nije siguran u ono što je ugledao. Marija je doživljavala njegove oči kao žeravice koje joj žare utrobu. Iz nje kao da je iščilila i poslednja trunka hrabrosti.

„Šuf, *vallahi*” Pirat je uzvikom opomenuo pratioca, a onda uleteo kroz otvor.

„Beži”, vrisnula je Marija.

Deca su četvoronoške krenula i uspravila se, a potom se ustremila ka vratima koja su vodila u uzan hodnik i trčala između starih zidova od krečnjaka. Marija je držala Nika čvrsto za ruku, vukući ga za sobom i pridržavajući ga kad bi se sapleo. Skrenuli su levo, pa desno, pa opet levo, zalazeći sve dublje i dublje u lavirint.

Iza sebe su čuli težak bat piratskih nogu. Marija je stigla do uskog otvora u kamenu. Grubo je gurnula Nika u njega i zaronila za njim. Oboje su bolno pali, a zatim pojurili četvoronoške ka drugom ulazu. Tokom vekova nekadašnje podove su prekrili mulj, kamenje i zemlja tako da su otvori koji su nekad bili vrata postali samo uski prolazi. Morali su da čučnu da bi prošli kroz njih. Marija je udarila o gornju kamenu ivicu, jauknula od bola i pala na kolena. Niko se zaustavio da joj pomogne. Osvrnuo se i primetio sjaj turbana dok se prvi pirat provlačio kroz otvor. Prizor ga je naterao da brizne u plač. Seo je, boreći se za vazduh između nezadrživih jecaja. Nije mogao da se pomeri. Pirat ga je ščepao za ramena kroz otvor, pri tom glasno hukćući i trudeći se da ga izvuče celog.

Marija se prva oporavila: „Hajde!” Još jednom je povukla Nika i podstakla ga na bežanje. Znala je da je njihova jedina nada da stignu do podzemnih prostorija gde bi mogli da se pritaje. Puzali su potrbuške, provlačili se kroz otvore i vrata, rupe u zidu, probijali put kroz prašnjavu paučinu. Ponekad bi

ugledali parče plavog neba iznad sebe dok bi trenutak kasnije bili obavijeni potpunim mrakom ispod kamenih ploča. Na jednom takvom mestu, osećajući se sigurnim i nevidljivim, oni su čekali. Za trenutak se čulo samo njihovo isprekidano disanje i tračak nade ih je obasjao. A onda kroz tamu, do njih je doprlo prigušeno huktanje i brektanje. Nije bilo sigurnosti u mraku. Njihovi progonitelji nisu nameravali da odustanu.

Oni su jurili, roveli i bauljali sve dublje zalazeći u lavirint, krvareći pri tom iz ruku i kolena u svom vratolomnom bežanju, ne mareći više da li prave buku. Naišli su na jedan rov i odjurili njime. Otkotrljali su se ispod masivne ploče i stropoštali u otvor za stepenište iz koga su pognuti uleteli u još jedan prolaz. Ruševinama nije bilo kraja.

Konačno, stigli su do mesta gde nijedno od njih nikad nije bilo, pa kroz jedan otvor kliznuše u drugu prostoriju. Dobrano iznad njih deo plafona je bio urušen. Tanušni snop sunčeve svetlosti je bledo osvetljavao unutrašnjost. Bila je to velika grobnica. Niše su bile usečene u zid u nizovima i u njima su bili приметni ostaci skeleta. Lobanje mrtvih su im se kezile – prazne očne i usne duplje kao da su se cerile njihovoj neprilici.

Marija je pogledala ka izvoru svetla pitajući se da li bi tamo mogao da se nađe neki izlaz. Uspravila se i pokušala da se popne, ali otvor je bio poviše glatkog zida bez ispupčenja ili udubljenja u koje bi mogla da udene stopala.

Izlaza nije bilo. Dopali su zamke.

Dočekala se na noge i šmugnula u jednu od niša, gurnuvši u stranu kosti prethodnog stanara. Pribila se uza zid, privukavši i gurnuvši Nika iza sebe. Njeno telo su još potresali jecaji koje je hrabro pokušavala da priguši. On je zagnjurio lice u njeno rame.

Čuli su pirate kako se napolju došaptavaju jer očigledno nisu znali u kom pravcu se izgubila njihova lovina. Zavladao je tajac, a zatim se pojavila glava u otvoru kroz koji su oni upravo došli. Čovek je usled naprezanja teško disao. Niko je bojažljivo otvorio jedno oko. Ugledavši čoveka, oči mu iskočiše i iz grudi mu se ote uzdah. Uprkos Marijinom nastojanju, njegov izdajnički jecaj je ispunio grobnicu. Marija ga je čvrsto zagrlila u trenutku kad je čovek prosiktao.

„*Ta-a-la!*”

Marija se pribila čvršće uza zid. Nikovo jecanje se pojačalo.

„*Ta-a-la*”, on je ponovio. Kliznuo je za njima unutra. Bio je to niži od dvojice pirata, Mavar, a oni su se tresli gledajući ga kako se primiče. Mogli su da mu vide beonjače kako blistaju ispod turbana i kao da im se podruguju.